

Referat fra møde i Blåt Fremdriftsforum torsdag d. 1. september 2022 kl. 10.30-12.00

Mødet blev afholdt på Holmens Kanal 42

Deltagere

Peter Østergaard Have, Miljøministeriets departement (mødeleder)
Jørgen Evald Jensen, Bæredygtigt Landbrug
Lisbeth Jess Plesner, Dansk Akvakultur
Lars Brinch Thygesen, Danmarks Sportsfiskerforbund
Walter Brüsch, Danmarks Naturfredningsforening
Henning Mørk Jørgensen, Danmarks Naturfredningsforening
Martin Bruun, KTC (på skype)
Jan Karnøe, Danmarks Sportsfiskerforbund
Morten Løber, Dansk Industri
Marie Østergaard, Landbrug & Fødevarer
Erik Jørgensen, Landbrug & Fødevarer
Jørn Rasmussen, Fair Spildevand
Erik Christiansen, Dansk Miljøteknologi
Ditte Mandøe Andreasen, Tænketanken HAV
Søren Laurentius Nielsen, Tænketanken HAV
Ida Ruge-Andersen Friis, Danske Vandværker
Jane Hansen, Miljøstyrelsen
Katrine Louise Rafn, Miljøministeriets departement
Henry Damsgaard Lannig, Miljøministeriets departement
Cecilie Spanner Rydeng, Miljøministeriets departement
Sigrid Duekilde, Miljøministeriets departement (ref.)

Ad 1) Velkomst og introduktion af Tænketanken HAV

Peter Østergård Have (MIM) bød velkommen og orienterede om, at der har været omstruktureringer i direktionen i Miljøministeriet. Peter Østergård Have er konstitueret afdelingschef, og overtager dermed formandskabet for Blåt Fremdriftsforum. Katrine Rafn er konstitueret kontorchef i Peters tidligere stilling.

Mødets dagsorden var en præsentation af de overordnede linjer i høringssvar til forslag til vandområdeplanerne 2021-2027 (VP3). Derudover blev to projekter under strategien for miljøfarlige stoffer præsenteret, Miljøstyrelsen gav status på indsatsen mod PFAS, og der blev orienteret om miljøministeriets overvågning af vandområders tilstand.

Peter Østergård Have (MIM) bød velkommen til Tænketanken HAV, som er nyt medlem af Blåt Fremdriftsforum.

Ditte Mandøe (Tænketanken HAV) præsenterede organisationen, som blev startet af Veluxfonden i 2021. Tænketanken HAV arbejder vidensbaseret og dialogbaseret for et bedre havmiljø og bedre brug af havet. Det er en forening, hvor eksempelvis L&F, KL og Dansk Akvakultur er medlem. Tænketanken HAV samler medlemsorganisationerne om fælles, vidensbaserede anbefalinger til myndighederne.

Peter Østergård Have (MIM) kvitterede for præsentationen og nævnte, at medlemmerne af Blåt Fremdriftsforum er velkomne til at komme med forslag til dagsordenen eller selv holde et oplæg for interessentkredsen.

Ad 2) Orientering om behandling af modtagne høringsvar ved høringen af forslag til vandområdeplanerne 2021-27 samt proces frem mod endelig vedtagelse

Peter Østergård Have (MIM) orienterede om, at høringen af forslag til vandområdeplanerne 2021-2027 (VP3) blev afsluttet d. 22. juni 2022. Miljøministeriet har modtaget 1800 høringsvar. Det digitale høringsværktøj med mulighed for at knytte høringsvar til kort er blevet anvendt bredt. Det er en stor hjælp i arbejdet med at behandle høringsvarene. Størstedelen af høringsvarene vedrører vandløb. Der er både faglige og stedspecifikke synspunkter, men også overordnede synspunkter om ressourcer til virkemidler og valg af virkemidler. Der er modtaget 200 høringsvar med generelle bemærkninger til VP3 om eksempelvis bekendtgørelser og økonomi i planerne, ønske om mere fleksible tilskudsordninger, indsatsernes rækkevidde ift. målopfyldelse, overvågningen af tilstanden, beslutning om revideret indsatsbehov, og sammentænkning af klimatilpasning og vandområdeplaner. MIM orienterede om, at det vil tage nogen måneder at behandle alle høringsvarene. Dernæst udarbejdes et høringsnotat, som offentliggøres på Miljøministeriets hjemmeside. Ved næste møde vil Miljøministeriet gå nærmere ind i indholdet af dette og forventningerne til de endelige vandområdeplaner 2021-2027.

Jane Hansen (MST) supplerede med, at der er et godt samarbejde mellem departementet og Miljøstyrelsen i behandlingen af høringsvarene. Der afholdes jævnligt dialogmøder om generel fremdrift og specifikke høringsvar.

Marie Østergaard (L&F) spurgte, hvad der sker med processen, hvis der udskrives valg.

Peter Østergård Have (MIM) svarede at behandlingen af høringsvarene vil fortsætte, men offentliggørelsen af høringsnotatet må afvente ny minister. Om tidsplanen ift. offentliggørelse af høringsnotat og endelig vedtagelse af VP3 den 22. december, kan overholdes, afhænger af, hvornår valget udskrives, og om det er muligt at få en ministergodkendelse.

Lars Brinch Thygesen (Danmarks Sportsfiskerforbund) spurgte, om DTU Aquas ørredkort kan sammenkøres med Miljøministeriets data for at dække steder, hvor der lige nu er ukendt tilstand for fiskebestande mhp., at man vil kunne lægge indsatser disse steder. Lars Brinch Thygesen bemærkede også, at der er vandløb med naturlige fiskebestande, hvor Miljøministeriet ikke har registreret fisk. Desuden bemærkedes det, at der er udfordringer med, at kommuner ikke leverer på de tilskud, der er givet i VP2 pga. økonomiske udfordringer. Lars Brinch Thygesen foreslog, at Miljøministeriet gennemfører tiltag eller sanktioner over for kommuner, der ikke leverer.

Jane Hansen (MST) svarede at hun formoder de konkrete spørgsmål til fiskebestande indgår i Danmarks Sportsfiskerforbunds høringsvar. Dette bekræfter Lars Brinch Thygesen. Miljøstyrelsen bruger allerede DTU Aquas data, men vil følge op på om ørredkortet konkret anvendes. Miljøstyrelsen kan supplerende oplyse, at de data, der ligger til grund for ørredkortet anvendes, idet der gøres opmærksom på at data medtages til og med 2018.

Peter Østergård Have (MIM) svarede, at der er etableret en national styregruppe med KL, der skal undersøge barrierer for vandløbsrestaurering. Her kunne man også drøfte levering på tilskud i VP2 og

hjælpe kommunerne på vej. Miljøministeriet har tidligere hjulpet konkrete kommuner på vej i samarbejde med Fiskeristyrelsen.

Jørgen Evald Jensen (Bæredygtigt Landbrug) spurgte, hvad status er på den faglige vurdering af kvælstofindsatsen, som blev aftalt i *Aftale om Grøn Omstilling af Dansk Landbrug*.

Peter Østergård Have (MIM) svarede, at arbejdet drives af en taskforce, som Finansministeriet er formand for. Der er afholdt et følgegruppemøde med interessenter med en grundigere indføring i hele processen. COWI står for fase I som afsluttes i løbet af efteråret 2022. I fase II vil et internationalt panel, på baggrund af COWIs vurdering, kigge på muligheder for at sammensætte grundlaget for indsatsen anderledes. I fase III genberegnes indsatsbehovet. Fase I er godt i gang, både hos COWI, men også med projektet om lokalt funderede analyser udført af kystvandråd. Her er ansøgningsrunden åbnet for at søge om nedsættelse af lokale kystvandråd og bekendtgørelsesmaterialet er sendt i høring. Miljøministeriets andet interessentforum for vandplanlægning, Faglig Referencegruppe, agerer følgegruppe for hele vurderingen af kvælstofindsatsen.

Henning Mørk Jørgensen (Danmarks Naturfredningsforening) spurgte, om Miljøministeriet påtænker at gennemføre endnu en høring i forbindelse med genbesøget.

Peter Østergård Have (MIM) svarede, at det besluttes, når vi kommer nærmere på genbesøget.

Ad 3) Status for strategi for miljøfarlige stoffer; partnerskabsmøder, modelleringsprojekt og kildeopsporingsprojekt

Peter Østergård Have (MIM) indledte og nævnte, at Miljøministeriet udkom med en strategi for miljøfarlige stoffer i slutningen af 2021. Et element i strategien var nedsættelsen af et partnerskab på tværs af 10 interesseorganisationer og myndigheder. Partnerskabet drøfter bl.a. forbedret overvågning af miljøfarlige stoffer, arbejdet med at opspore kilderne til de miljøfarlige stoffer, samt hvilke virkemidler, der kan anvendes. Der har indtil videre været holdt tre møder i partnerskabet inklusiv opstartsmødet med ministeren. Målet med partnerskabet er, at de skal udarbejde anbefalinger til det politiske niveau.

Jane Hansen (MST) præsenterede pilotprojekt om kildeopsporing i testopland, som også har været drøftet i partnerskabet. Slides er udsendt d. 15-09-2022 sammen med dette referat.

Jørn Rasmussen (Fair Spildevand) spurgte, om man ikke burde adskille husholdningsspildevand og f.eks. hospitalsspildevand med lægemidler, da husholdningsspildevand indeholder næringsstoffer og ikke miljøfarlige forurenende stoffer.

Jane Hansen (MST) svarede, at husholdningsspildevand ikke kun indeholder næringsstoffer. Både lægemidler og andre miljøfarlige stoffer fra f.eks. forskellige produkter i husholdningen samt lægemidler findes i husholdningsspildevand. Industrien er allerede reguleret, og har tilladelse til at udlede bestemte mængder miljøfarlige forurenende stoffer. Anvendelse af kemikalier i husholdningerne er reguleret gennem produktreguleringen.

Jørgen Evald Jensen (Bæredygtigt Landbrug) spurgte, hvorfor Miljøministeriet ikke starter med at måle for vandrammedirektivets prioriterede stoffer og bemærker, at kun 4% af vandløb i Danmark overvåges for dette.

Jane Hansen (MST) svarede, at Miljøstyrelsen har stort fokus på overvågning og måler for prioriterede stoffer på kontrolstationer. Målinger for prioriterede stoffer dækker cirka 6% af vandløb. For søer er det cirka 30%, der er målt. Det er en del af den nye NOVANA programplanlægning at kortlægge, hvor der skal lægges nye målestationer. Miljøstyrelsen måler alene repræsentativt, da det ikke er muligt at måle alle steder.

Walter Brüsich (Danmarks Naturfredningsforening) bemærkede, at da patienter sendes hjem i stedet for at blive behandlet på sygehuse, vil der være flere miljøfarlige forurenende stoffer i husholdningsspildevandet. Industrien har egne renseanlæg, men der er behov for at kigge på nye rensemetoder for husholdningsspildevand. Dette gælder også for PFAS/PFOS. Helst skal disse stoffer ikke anvendes.

Ditte Mandøe (Tænketanken HAV) spurgte, om Miljøstyrelsen med dette projekt overser kildeopsporing ift. spildevand og hvor det udledes. Er Odense Å, som er det udvalgte testopland, repræsentativt?

Jane Hansen (MST) svarede, at det er et pilotprojekt, som ikke kommer til at måle på alt. I projektet undersøges bl.a. alle de stoffer for hvilke der er en overskridelse. Der vil være nogen, der ikke er en overskridelse for i Odense Å, men de er alligevel med. Der vil også være stoffer, der ikke kan findes overhovedet, eller kilder, der ikke er tilstede. Det kan ikke blive en fuldstændig dækning i et mindre testopland.

Jørgen Eriksen (Landbrug & Fødevarer) nævnte, at der findes erfaringer fra et DHI projekt og spørger, hvorvidt Miljøstyrelsen kender til projektet.

Jane Hansen (MST) bekræftede, at dette kildeopsporingsprojekt bygger oven på viden fra DHIs projekt.

Erik Christiansen, Dansk Miljøteknologi spurgte til inddragelsen af lægemidler.

Jane Hansen (MST) svarede, at der også fra Partnerskabet var et stort ønske om at inddrage "lægemidler". Det er generelt diffust, hvilke stoffer, der konkret er tale om. Der er til projektet udvalgt nogle få, bl.a. baseret på råd fra DCE. Derudover er Miljøstyrelsen ved at igangsætte et andet projekt, der nærmere kommer til at beskrive hvilke lægemidler, vi særligt bør beskæftige os med generelt, fordi de findes i vores miljø i større eller meget giftige mængder.

Jane Hansen (MST) præsenterede projekt om modellering af miljøfarlige forurenende stoffer i vandløbsvand (MetalStat). Slides er udsendt d. 15-09-2022 sammen med dette referat.

Jørgen Evald Jensen (Bæredygtigt Landbrug) bemærkede, at måleprogrammet ikke kan undværes og spurgte, om modelleringsprojektet skal anvendes til en risikovurdering?

Jane Hansen (MST) svarede at vandrammedirektivet kræver, at Miljøministeriet har et klart billede af risikoen generelt. Der måles i vandområderne, men der er behov for at supplere målingerne med modellering for at få et dækkende billede.

Morten Løber (Dansk Industri) bemærkede, at dette arbejde kan videreudvikles bl.a. ved at bruge sensorteknologi for at få flere overvågningsresultater for de samme penge. Sensorerne vil virke i vandet over tid og kan suppleres med almindelig prøvetagning. Det kan blive en interessant teknologisk platform, som også har potentiale for eksport til udlandet.

Jane Hansen (MST) svarede, at Miljøstyrelsen holder øje med nye teknologier og godt kender f.eks. sensorteknologien, men styrelsen vil meget gerne høre mere om nye produkter.

Ad 4) Status for indsatsen mod PFAS

Peter Østergård Have (MIM) indledte punktet med at nævne, at PFAS er et emne, der oplever stor politisk opmærksomhed netop nu. Miljøministeriet er sammen med en række andre ministerier gået i gang med udarbejdelsen af en national strategi for håndtering af PFAS og vil inddrage eksperter og interessenter i dette arbejde.

Jane Hansen (MST) præsenterede Miljøministeriets indsatser mod PFAS. Slides er udsendt d. 15-09-2022 sammen med dette referat.

Jane Hansen (MST) orienterede om, at Rigsrevisionen har igangsat en undersøgelse, der skal vise, om myndighederne har handlet i tilstrækkeligt omfang på de informationer, der er tilgået fra officielle kilder om PFAS's farlighed og giftighed. Det er Miljøministeriet, regionerne og Forsvarsministeriet, der undersøges.

Walter Brüsch (Danmarks Naturfredningsforening) spurgte, om det overvejes at sænke grænseværdien yderligere, samt hvor langt man er kommet med kortlægning af brandøvelsespladser og hvorvidt andre stoffer kan være en indikator for PFAS?

Jane Hansen (MST) svarede, at der for tiden arbejdes med grænseværdien i bl.a. slam. Selve kortlægningen af brandøvelsespladser er færdig. I forhold til overblik over brandøvelsespladser og risikoen fra disse, er der løbende dialog med kommunerne, som alle har meldt ind, at de er i gang med at sikre, at der ikke er akut risiko. Forsvaret er også i gang med at kortlægge aktiviteter omkring deres pladser. I forhold til om andre stoffer kan være indikator, kan Miljøstyrelsen ikke afvise at det er tilfældet. I øjeblikket fokuseres der dog på arealanvendelse som indikator for tilstedeværelse af PFAS.

Erik Jørgensen (Landbrug & Fødevarer) spurgte, om man kan forestille sig, at PFAS spreder sig via havet, og om det er forklaringen på de høje koncentrationer langs vestkysten i hele landet (se kort på slide 13).

Jane Hansen (MST) svarede, at man ikke har en sikker forklaring på de højere koncentrationer på vestvendte kyster. Det er nærliggende at tænke, at det har at gøre med den overvejende vestenvind i Danmark. Forskerne har oplyst, at havet er en spredningsvej for PFAS. Det er dog ikke en særlig stor kilde i forhold til de steder, hvor der har været aktiviteter som f.eks. brandøvelsespladser, der vil have afgivet store mængder af PFAS.

Ad 5) Orientering om overvågning af vandområdets tilstand jf. spørgsmål fra Fair Spildevand

Peter Østergård Have (MIM) orienterede om at Miljøministeriet har modtaget en henvendelse om overvågningen af total mængde kvælstof i vandforekomster, både fra Fair Spildevand og i et folketingsspørgsmål. Henvendelserne er besvaret, og der henvises til de udarbejdede svar.

Peter Østergård Have (MIM) opridsede kort, at vandrammedirektivet forpligter medlemslande til at opstille programmer for overvågning. I Danmark er det Miljøministeriets NOVANA program. Overvågningen skal dække både overfladevand og grundvands tilstand, og overvågningskravet suppleres med de krav, der stilles i bl.a. nitratdirektivet og byspildevandsdirektivet. Udstrækningen af forpligtelsen til overvågning kræver, at der er tilstrækkelig mange data til at kunne lave en pålidelig vurdering af vandområdets tilstand og påvirkningen af tilstanden. Derfor måler Miljøministeriet for mange kvalitetselementer, herunder næringsstofforhold. Miljøstyrelsen gennemfører overvågningen efter gældende regler om overfladevands, grundvands og beskyttede områders tilstand.

Jørn Rasmussen (Fair Spildevand) bemærkede, at lovgivningen og direktiverne ikke forpligter Danmark til at holde styr på den totale mængde af kvælstof.

Peter Østergård Have (MIM) svarede, at denne overvågningsmetode er en veldokumenteret del af Miljøministeriets arbejde med næringsstofforhold i vandområder. Internationale forskere har i 2017 bekræftet dette i forbindelse med den internationale evaluering af de danske kvælstofmodeller.

Jørgen Evald Jensen (Bæredygtigt Landbrug) bemærkede, at overvågningen af totale mængder kvælstof er en faglig vurdering, der er lagt oven på direktiverne.

Peter Østergård Have (MIM) kvitterede og medgav, at der er tale om en faglig forpligtelse.

Ad 6) Evt. og afslutning

Peter Østergård Have (MIM) afrundede mødet og oplyste, at Miljøministeriet forventer at indkalde til endnu et møde i slutningen af november 2022, hvor bl.a. høringsnotatet vil blive drøftet.